

Thuis voelen in Nederland: stedelijke verschillen bij allochtonen

Jeroen Nieuweboer

Allochtonen in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag voelen zich minder thuis in Nederland dan allochtonen elders in Nederland. Marokkanen, Antillianen en Surinamers in de drie grootste Nederlandse steden verschillen zelden in hun opvattingen. De opvattingen van Turkse allochtonen verschillen echter vaak tussen de drie steden. Amsterdamse Turken zijn het meest positief, Haagse Turken het minst. In een aantal gevallen verklaren generatie, gezinsinkomen en leeftijd deze verschillen. Toch blijft ook de stad zelf in sommige gevallen een verklarende factor.

1. Inleiding

Een ruime meerderheid van de allochtonen voelt zich in Nederland thuis en is tevreden over de Nederlandse samenleving en de woonbuurt. Ook zegt een meerderheid zich een gelukkig mens te voelen. Ruimtelijke aspecten, zoals gemeentegrootte en concentratie van niet-westerse allochtonen in de woonbuurt, beïnvloeden deze tevredenheid, zo blijkt uit het Jaarrapport Integratie 2008. Allochtonen die in een van de vier grote steden wonen zijn minder positief dan allochtonen elders (Gijsberts en Schmeets, 2008).

Maar hoe zit het met de verschillen tussen de steden? De stad waarin men woont kan ook invloed hebben op hoe men de Nederlandse samenleving, de eigen buurt en de persoonlijke tevredenheid beoordeelt. In dit artikel is onderzocht of er per herkomstgroep stedelijke verschillen zijn in deze beoordelingen. Bij de vergelijking tussen de steden per herkomstgroep is het door dit gedetailleerde niveau niet mogelijk gebleken om ook Utrecht in deze vergelijking mee te nemen. De analyse beperkt zich daarom tot een vergelijking tussen de drie grootste steden: Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Als geografische eenheid is het grootstedelijke agglomeraat gekozen.

Allereerst wordt dieper ingegaan op de vraag of de stad waarin men woont van invloed is op het thuis voelen in Nederland en de tevredenheid met Nederland. Vervolgens wordt de tevredenheid met de buurt beschreven en de tevredenheid over het eigen leven. In alle gevallen worden de verschillen bij de herkomstgroepen tussen de drie grootste steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) onderzocht. Als een verschil is waargenomen, zal dieper worden ingegaan op hoe het verschil tussen steden te verklaren is op basis van de achtergrondkenmerken van de allochtone groep per stad. Achtergrondkenmerken zijn in dit geval geslacht, leeftijd, generatie, opleidingsniveau en inkomen. Ook wordt onderzocht of de stad waarin men woont een verklarende variabele blijft.

De bevindingen in dit artikel zijn gebaseerd op gegevens afkomstig uit het Survey Integratie Minderheden (SIM) dat in 2006 door het SCP is gehouden onder Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen en een autochtone vergelijkingsgroep. De analyse is uitgevoerd in drie stappen. Allereerst is gekeken of er significante verschillen bestaan tussen de regio's. Dit gebeurde aan de hand van chi-kwadraat test en t-toets. Was sprake van stedelijke verschillen, dan is vervolgens onderzocht in welke stad de opvattingen het meest positief zijn en in welke stad de opvattingen het minst positief zijn.

De antwoordcategorieën van de gestelde vragen hebben waarden van 1 tot en met 5, van zeer positief tot zeer negatief. Per stad kan het gemiddelde worden berekend, waarbij het laagste gemiddelde overeenkomt met de stad met de meest positieve opvattingen. Voor tevredenheid met de Nederlandse samenleving geldt een schaal van 1 tot en met 10, waarbij, overeenkomstig een rapportcijfer, een lager getal overeenkomt met een minder positieve uitkomst. Hetzelfde geldt voor heimwee: een lagere waarde betekent meer heimwee.

Tot slot kunnen verschillen tussen opvattingen van allochtonen in steden verklaard worden door verschillen tussen de stedelijke populaties. Met behulp van een regressie-analyse is gekeken naar de invloed van de verschillende steden als kenmerk. In een tweede regressie, waarin alle populatiekenmerken (inclusief de stad als kenmerk) zijn opgenomen, is onderzocht of het kenmerk stad verklarend blijft en welke invloed de andere populatiekenmerken hierop hebben.

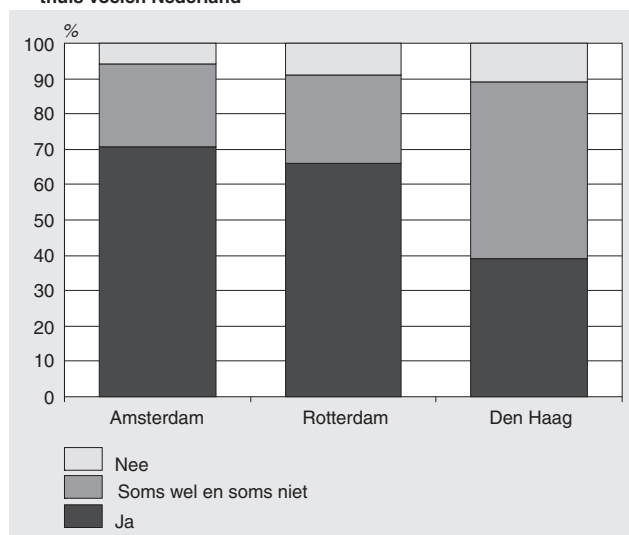
2. Thuis voelen in en tevredenheid met Nederland

Thuis voelen in Nederland

Een ruime meerderheid van de allochtonen zegt zich thuis te voelen in Nederland. Surinamers voelen zich het meest thuis en Turken het minst. Allochtonen in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag voelen zich minder thuis dan allochtonen die niet in deze steden wonen. Marokkanen in Amsterdam voelen zich net zo thuis in Nederland als Marokkanen in Rotterdam of Den Haag. Er bestaat dus geen verschil tussen Marokkanen in deze steden. Hetzelfde geldt voor Antillianen en Surinamers.

Turken woonachtig in de drie steden antwoorden wel verschillend op de vraag of ze zich thuis voelen in Nederland. Turken in Amsterdam antwoorden het meest positief (*grafiek 1*). Ruim 70 procent geeft aan zich thuis te voelen in Nederland. Turken in Den Haag antwoorden het minst positief. In Den Haag geeft minder dan 40 procent aan dat ze zich thuis voelen in Nederland. Van de Rotterdamse Turken voelt ruim 65 procent zich thuis in Nederland.

1. Turken woonachtig in de drie grootste steden naar 'thuis voelen Nederland'

Bron: SCP/CBS, SIM

De verschillen in de antwoorden worden mogelijk beïnvloed door een verschillende samenstelling van de Turkse bevolking in de steden. Om inzicht te krijgen in de verschillen in antwoorden tussen de drie steden, kunnen de gegeven antwoorden worden gerelateerd aan de kenmerken geslacht, leeftijd, generatie, opleidingsniveau, inkomen van het huishouden en stad. In *staat 1* zijn de verschillen in kenmerken van de Turkse populaties per stad weergegeven.

Staat 1
Turken woonachtig in de drie grootste steden naar achtergrondkenmerken

	Amsterdam	Rotterdam	Den Haag
%			
Geslacht			
Man	55	51	46
Vrouw	45	49	54
Generatie			
Eerste	80	65	90
Tweede	20	35	10
Opleidingsniveau			
Laag	23	27	45
Middelbaar	64	55	41
Hoog	14	17	13
in jaren			
Gemiddelde leeftijd respondent	37	35	37
in euro's			
Gemiddeld netto gezinsinkomen per maand	1 087	773	741

Bron: SCP / CBS, SIM

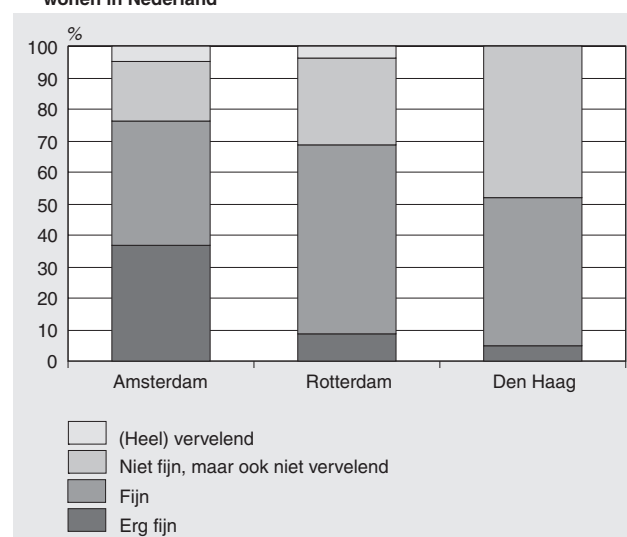
Het kenmerk generatie blijkt van invloed op de antwoorden. Turkse allochtonen van de tweede generatie voelen zich meer thuis in Nederland dan hun herkomstgenoten van de eerste generatie. Ook het gezinsinkomen bepaalt mede het antwoord. Hoe hoger het inkomen, des te positiever het antwoord. Desondanks blijft het feit dat men in

een bepaalde stad woont een verklarende factor voor het antwoord dat men geeft ($t=2,86$; $p=0,004$). De overige kenmerken hebben geen invloed op de verschillen in antwoorden.

Het fijn vinden om in Nederland te wonen

Wordt gevraagd of men het fijn vindt om in Nederland te wonen, dan is het beeld vergelijkbaar. Bij Marokkanen, Antillianen en Surinamers bestaan geen verschillen in antwoorden tussen de drie steden, bij Turken wel (*grafiek 2*). Ruim 75 procent van de Amsterdamse Turken geeft aan het fijn te vinden om in Nederland te wonen. Zij zijn hiermee het meest positief. Haagse Turken zijn het minst positief. Ongeveer de helft geeft aan het fijn te vinden om hier te wonen. In Rotterdam antwoordt ruim twee derde van de Turken positief.

2. Turken woonachtig in de drie grootste steden naar oordeel 'wonen in Nederland'

Bron: SCP/CBS, SIM

Uit verdere analyse blijkt de stad waarin men woont bepalend te zijn voor de uitkomsten van de antwoorden ($t=3,92$; $p=0,000$). Ook generatie en leeftijd spelen een rol: jongere Turken en Turken van de tweede generatie antwoorden positiever op deze vraag.

Tevredenheid met de Nederlandse samenleving

Het gemiddeld rapportcijfer dat allochtonen geven voor hun tevredenheid met de Nederlandse samenleving is bij alle groepen een voldoende. De cijfers wijken niet veel van elkaar af. Er zijn geen verschillen tussen Marokkanen (6,5), Antillianen (6,6) en Surinamers (6,7) uit de verschillende steden. Bij Turken (6,3) is dit wel het geval. Amsterdamse Turken geven met een gemiddelde van 6,4 het hoogste rapportcijfer, terwijl Rotterdamse Turken de Nederlandse samenleving met een 5,8 het laagst beoordelen. Haagse Turken beoordelen hun tevredenheid met de Nederlandse samenleving met een 6.

Verschillen in leeftijd verklaren de verschillen in tevredenheid tussen de Turken in de drie steden. Een lagere leeftijd gaat samen met een grotere tevredenheid met de Nederlandse samenleving.

3. Tevredenheid met de buurt

De tevredenheid met de buurt wordt gemeten aan de hand van vier vragen: 'Vindt u het prettig om in de buurt te wonen?', 'Wat vindt u van het aantal allochtonen in de buurt?', 'Voelt u zich thuis in de buurt?' en 'Vindt u dat mensen in buurt prettig met elkaar omgaan?'.

Wonen in een prettige buurt en het aantal allochtonen in de buurt

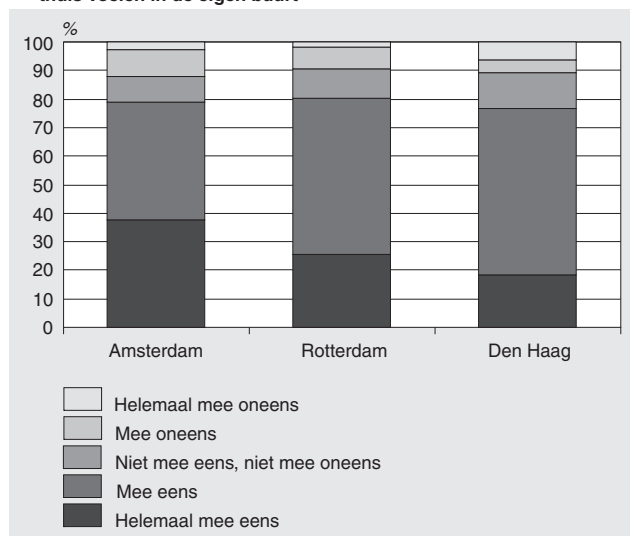
Een meerderheid van de allochtonen vindt het prettig om te wonen in de buurt waar men woont. Surinamers zijn het meest tevreden en Turken het minst. Allochtonen in de drie grote steden vinden het minder prettig in hun buurt dan allochtonen die niet in deze steden wonen. Bij de vier herkomstgroepen blijkt geen verschil te bestaan tussen de steden onderling.

Hetzelfde geldt voor het oordeel over het aantal allochtonen dat in de buurt woont. Een op de drie Turken is van mening dat er teveel allochtonen in hun buurt wonen. Dit is meer dan bij andere groepen. Bij Marokkanen is dat bijna een kwart, bij Surinamers een vijfde en bij Antillianen een achtste. In de steden is men minder positief dan daarbuiten, maar er zijn geen verschillen tussen de verschillende herkomstgroepen in de drie grote steden.

Thuis voelen in de buurt

Gemiddeld voelt ongeveer 85 procent van de allochtonen zich thuis in de woonbuurt. Ook hier blijkt dat, behalve

3. Turken woonachtig in de drie grootste steden naar 'thuis voelen in de eigen buurt'

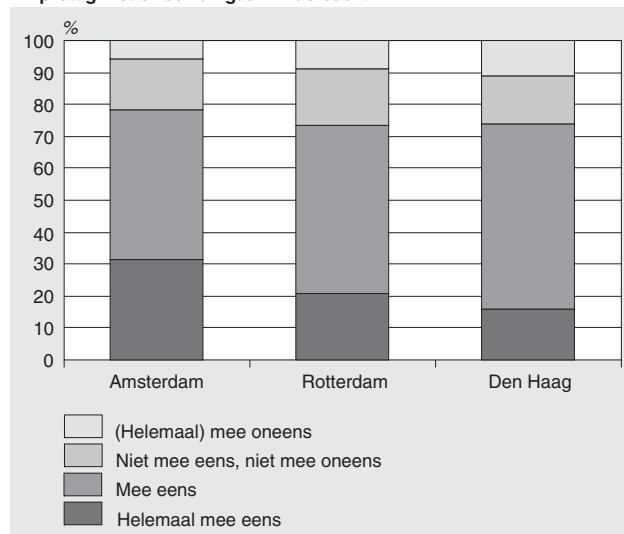
Bron: SCP/CBS, SIM

Antillianen, de allochtonen in de drie grote steden zich iets minder thuis voelen in hun buurt dan allochtonen elders in Nederland. Voor Marokkanen, Surinamers en Antillianen gelden geen verschillen tussen de drie grote steden. Bij Turken is dit wederom wel het geval (*grafiek 3*). Ook nu blijken Turken in Den Haag het minst positief. Turken in Amsterdam zijn het meest positief. Het verschil wordt verklaard door verschillen tussen generaties in de populatie van de steden. Turken van de tweede generatie voelen zich meer thuis in hun buurt dan hun herkomstgenoten van de eerste generatie.

Prettig omgaan met elkaar

Op de vraag of mensen in de buurt prettig met elkaar omgaan, antwoordt het overgrote deel van de allochtonen dat dit het geval is. In de drie grote steden beantwoordt men deze vraag iets minder positief dan buiten deze steden. De opvattingen van Marokkanen, Surinamers en Antillianen onderling verschillen niet tussen de steden. Ook nu geldt dit wel voor de allochtonen van Turkse herkomst (*grafiek 4*). Ook nu blijkt dat Amsterdamse Turken het meest positief zijn en Haagse Turken het minst positief. Na verdere analyse blijkt de stad waarin men woont de enige verklarende variabele voor het verschil in antwoorden te zijn ($t=-2,07$; $p=0,039$).

4. Turken woonachtig in de drie grootste steden naar 'prettig met elkaar omgaan in de buurt'

Bron: SCP/CBS, SIM

4. Tevredenheid met eigen leven

De tevredenheid met het eigen leven kan inzichtelijk worden gemaakt aan de hand van de volgende twee vragen: 'Voelt u zich een gelukkig mens?' en 'Heeft u heimwee naar het land van herkomst?'.

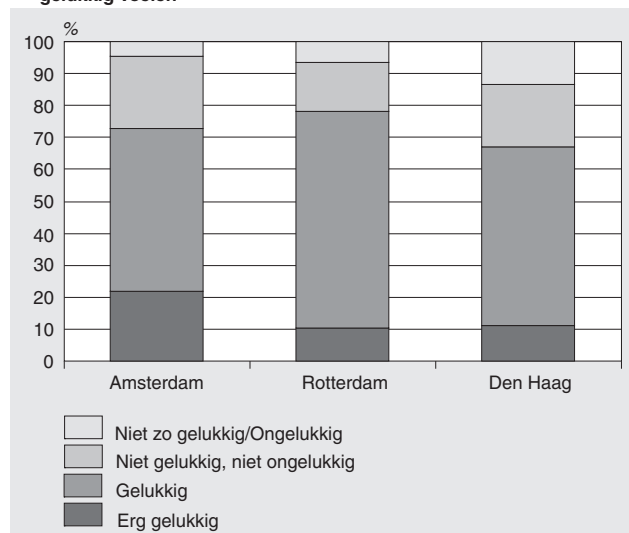
Gelukkig voelen

Tachtig procent van de allochtonen zegt zich gelukkig te voelen. Ook hier blijkt dat allochtonen in de drie grote

steden zich minder gelukkig voelen dan allochtonen die elders wonen. Wel blijkt dat Marokkanen in Amsterdam zich net zo gelukkig voelen als Marokkanen in Rotterdam of Den Haag. Ook bestaat er weer geen verschil tussen Antillianen en Surinamers in deze drie steden.

Bij Turken is er wel een verschil: Amsterdamse Turken zijn het gelukkigst, terwijl Haagse Turken het minst gelukkig zijn (*grafiek 5*). Een verklaring kan worden gevonden in het verschil in gezinsinkomen, leeftijd en generatie. Een hoger gezinsinkomen, een lagere leeftijd en behoren tot de tweede generatie Turken, draagt bij aan het geluksgevoel.

5. Turken woonachtig in de drie grootste steden naar 'gelukkig voelen'

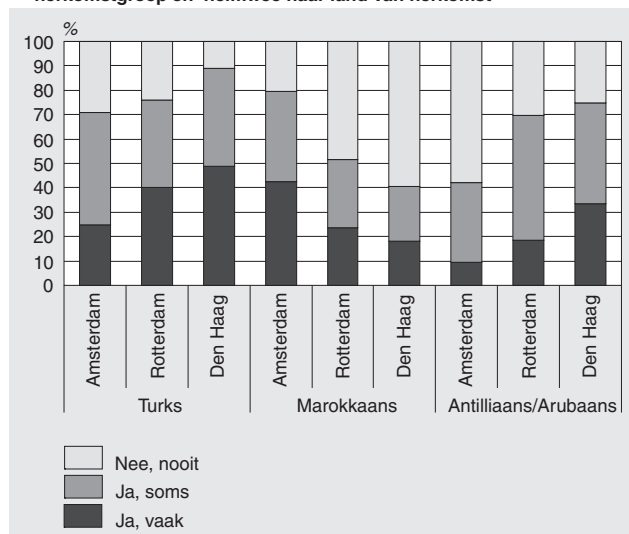

Bron: SCP/CBS, SIM

Heimwee

Allochtonen in de drie grote steden hebben meer last van heimwee dan allochtonen die ergens anders in Nederland wonen. Surinamers hebben het minst last van heimwee, gevolgd door Antillianen. Van beide groepen geeft meer

6. Allochtonen woonachtig in de drie grootste steden naar herkomstgroep en 'heimwee naar land van herkomst'

Bron: SCP/CBS, SIM

dan de helft aan nooit last van heimwee te hebben. Twee derde van de Marokkanen zegt soms of vaak last te hebben van heimwee. Bij Turken is dit bijna driekwart.

Bij Surinaamse allochtonen bestaat geen verschil in antwoorden tussen de drie steden. Voor de andere groepen is dit wel het geval, al is het beeld gemengd (*grafiek 6*). Amsterdamse Turken hebben het minst last van heimwee, terwijl Haagse Turken het vaakst heimwee kennen. Ook geven Amsterdamse Antillianen aan het minst heimwee te hebben, terwijl Rotterdamse Antillianen het vaakst heimwee hebben. Voor Marokkanen is dit beeld juist omgekeerd. Rotterdamse Marokkanen kennen het minst heimwee, terwijl Amsterdamse Marokkanen aangeven vaker last te hebben van heimwee.

Na verdere analyse blijkt dat het verschil tussen de steden bij Turken niet goed is toe te wijzen aan een van de achtergrondkenmerken. Behalve opleidingsniveau en geslacht hebben de vier andere kenmerken invloed op de gegeven antwoorden. Verschillen in generatie, leeftijd en gezinsinkomen verklaren het verschil tussen de Turkse allochtonen uit de drie steden. Toch blijft ook de stad zelf van invloed op de antwoorden ($t=-2,20$; $p=0,028$). Ook bij Marokkanen is de stad van invloed op de verschillen in antwoorden ($t=2,12$; $p=0,035$). Daarnaast zijn leeftijd en het gezinsinkomen van invloed op de antwoorden.

De vraag of Antillianen heimwee hebben wordt niet bepaald door de stad waarin zij wonen. Generatie en het geslacht zijn van invloed op de verschillen in antwoorden die Antillianen van de verschillende steden geven.

5. Conclusie

De meerderheid van de allochtonen voelt zich thuis in Nederland. Men is tevreden over de Nederlandse samenleving en de buurt waarin men woont. Ook zegt een meerderheid zich een gelukkig mens te voelen. Allochtonen in Rotterdam, Amsterdam en Den Haag zijn minder positief dan allochtonen die ergens anders in Nederland wonen.

Uit onderzoek naar de verschillen tussen de drie grote steden per herkomstgroep blijkt dat Amsterdamse, Rotterdamse en Haagse Surinamers niet verschillen in hun opvattingen. Bij Marokkanen en Antillianen bestaat alleen een stedelijk verschil in de mate van heimwee.

Turken in de drie steden blijken in de meeste gevallen wel te verschillen. Haagse Turken zijn het minst positief, terwijl Amsterdamse Turken het vaakst positief antwoorden. Alleen bij de vraag naar de tevredenheid met de Nederlandse samenleving antwoorden Rotterdamse Turken het minst positief, in plaats van de Haagse Turken.

In sommige gevallen zijn de verschillende opvattingen tussen de steden verklaarbaar door het verschil in de achtergrondkenmerken van de Turkse populaties in de steden. Zo hebben verschillen in generatie, leeftijd en gezinsinkomen invloed op de opvattingen van Turkse allochtonen. Toch blijkt ook de stad als kenmerk in enkele gevallen verklarend te zijn voor het verschil tussen Turken

uit de drie steden. Vooral als het gaat om het thuis voelen in Nederland, het omgaan met mensen in de buurt en het hebben van heimwee zijn er verschillen tussen Turkse allochtonen in de drie steden. Welke factoren deze stedelijke verschillen verklaren, dient verder onderzocht te worden.

Literatuur

Gijsberts, M. en H. Schmeets, 2008, Sociaal-culturele oriëntatie en maatschappelijke participatie. In: Oudhof, K. et al. (red.), Jaarrapport Integratie 2008. CBS, Den Haag/Heerlen.